

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП
е-підпис Олег ЛАГОДНЮК
21.04.2021

06-01-014S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

Міжнародна екологічна безпека	International environmental security
Освітній рівень: бакалаврський (перший) магістерський (другий)	Educational level: Bachelor's (first) master's (second)
Спеціальність усі спеціальності	Field of study: all specialties
Освітня програма: Усі освітні програми	Educational Program: All educational programs

м. Рівне – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Міжнародна екологічна безпека» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) ступенів усіх освітньо-професійних програм спеціальностей НУВГП. Рівне. НУВГП. 2020. 14 с.

Розробник силабусу: *Жемба А.Й., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу*

Силабус схвалений на засіданні кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

Протокол № 8 від “17”березня 2021 року

В.о. завідувача кафедри: *Кушнір Ніна Борисівна, кандидат економічних наук, професор*

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ

Протокол № 4 від “18”березня 2021 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ:

Ковишун Н.Е., доктор економічних наук, доцент.

Схвалено науково-методичною радою НУВГП

Протокол № 3 від “21”квітня 2021 року

Учений секретар науково-методичної ради НУВГП *Костюкова Т.А.*

© Жемба А.Й. 2021

© НУВГП, 2021

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ*	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр, магістр</i>
Спеціальність	<i>Всі спеціальності</i>
Рік навчання, семестр	<i>бакалавр 2-4 рік навчання, семестр 3-8 магістр 1-2 рік навчання, семестр 1-3</i>
Кількість кредитів	<i>3</i>
Лекції:	<i>16 год.</i>
Практичні заняття:	<i>14 год.</i>
Самостійна робота:	<i>60 год.</i>
Курсова робота:	<i>ні</i>
Форма навчання	<i>денна/заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>залік</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА*	
ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРА	
Лектор	<i>Жемба Алла Йосипівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.</i>
Вікіситет	https://cutt.ly/tld604N
ORCID	http://orcid.org/0000-0003-0268-3258
Як комунікувати	<i>e-mail: a.i.zhemb@nuwm.edu.ua</i> <i>Кафедри економіки підприємництва та міжнародного бізнесу kaf-ep@nuwm.edu.ua</i> <i>Навчальна платформа НУВГП</i> https://exam.nuwm.edu.ua/ <i>Консультації (дистанційно) на платформі Google Meet: https://meet.google.com/meet</i> <i>Електронний журнал: http://desk.nuwm.edu.ua/</i> <i>Розклад занять: https://desk.nuwm.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi</i> <i>Актуальні оголошення на платформі MOODLE</i>
ПРО ДИСЦИПЛІНУ	
Анотація навчальної дисципліни, в т.ч. мета та цілі	<p>Мета дисципліни –засвоєння знань про закономірності екологобезпечного розвитку територіальних утворень й формування необхідної професійної компетенції та практичних навичок використання методів екологічного управління і вирішення міжнародних проблем забезпечення екологічної безпеки.</p> <p>Цілями (завданнями) навчальної дисципліни є:</p>

	<p>-сформувати у студентів комплексне бачення про принципи раціонального природокористування та формування системи екологічної безпеки;</p> <p>- вивчити систему регулювання міжнародної екологічної безпеки;</p> <p>- оволодіти знаннями про зміст і структуру економічного механізму охорони навколишнього природного середовища й раціонального використання природних ресурсів в світовій економіці;</p> <p>- обґрунтування необхідності адаптації українського національного екологічного законодавства до світових норм, законів та директив.</p> <p><i>Застосовуються наступні методи навчання під час викладання:</i> читання лекцій у супроводі презентацій; відеофільмів; розв’язування задач та кейсів; складання матриць та графічних схем; виконання ситуаційних завдань; заслуховування звітів з самостійної роботи студентів.</p>
Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle	https://exam.nuwm.edu.ua/course
Компетентності	<p>Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку.</p> <p>Здатність і готовність аналізувати та моделювати стан та розвиток світових еколого-економічних систем.</p> <p>Здатність застосовувати засади і принципи екологічної політики у сфері соціального та економічного розвитку</p>
Програмні результати навчання	<p>Здобувач здатен практично застосовувати екологічний інструментарій регулювання просторового розвитку та природоресурсного менеджменту.</p> <p>Здобувач може визначати вплив несприятливих екологічних чинників і їх вагу на розвиток продуктивних сил регіонів та країн.</p> <p>Використовувати еколого-ресурсні переваги розвитку та формувати рекомендації щодо підвищення екологобезпечного рівня соціально-економічного розвитку регіонів та транскордонних територій.</p> <p>Проводити екологічну діагностику розвитку та розв’язувати широке коло проблем сталого розвитку</p>

	Презентувати результати дослідження на базі яких розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін глобальної системи.
Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)	Комунікативні навички, самоорганізація, досвід роботи в команді, здатність логічно обґрунтовувати позицію, формування власної думки та прийняття рішень
Структура навчальної дисципліни	Зазначено нижче в таблиці.
Методи оцінювання та структура оцінки	<p>Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться за допомогою комп'ютерного тестування. Контрольні завдання за змістовим модулем включають теоретичні та практичні завдання трьох рівнів складності. За роботу на практичних заняттях здобувачі отримують бали відповідно шкали оцінювання: до 7 балів за одне практичне заняття (разом 49 балів), індивідуальне завдання – до 11 балів. Загалом за період практичної роботи студент може отримати 60 балів поточного рейтингу. Максимальна кількість балів за модульні контролю складає 40 балів (МК1 – 20 балів, МК2 – 20 балів).</p> <p>Здобувачі мають можливість отримати додаткові бали за: виконання рефератів, есе дослідницького характеру за темою курсу. Тему можуть дослідницької роботи вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Посилання на нормативні документи, що регламентують проведення поточного та підсумкового контролю знань студентів, можливість їм подання апеляції</p> <p>https://nuwm.edu.ua/strukturni-pidrozdzili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-otsiniuvannia-znan/dokumenty</p>
Місце навчальної дисципліни в освітній траєкторії здобувача вищої освіти	<i>Навчальна дисципліна відноситься до блоку освітніх компонентів вільного вибору</i>
Поєднання навчання та досліджень	Під час вивчення дисципліни здобувачі можуть проводити дослідження конкретних проблем міжнародної екологічної безпеки з представленням результатів дослідження на конференціях, круглих столах та опублікування у збірниках наукових праць. Додаткові бали з дисципліни здобувачам можуть бути

	зараховані за участь в олімпіадах, конференціях, круглих столах та семінарах, також за публікацію статей або тез доповідей за відповідною до змісту навчальної дисципліни тематикою.
Інформаційні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL.: http://www.nbuv.gov.ua/ 2. Бібліотека ім. В.Г. Короленка. URL.: http://korolenko.kharkov.com/ 3. Електронна бібліотека. URL.: http://lib.meta.ua/ 4. Нормативно-правова база України URL: http://zakon3.rada.gov.ua/ 5. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: www.ukrstat.gov.ua 6. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України URL: https://mepr.gov.ua/ 7. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України URL: https://mfa.gov.ua/ 8. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії НУВГП URL:http://ep3.nuwm.edu.ua/ 9. Електронний каталог Наукової бібліотеки НУВГП URL:https://nuwm.edu.ua/MySQL/
ПРАВИЛА ТА ВИМОГИ (ПОЛІТИКА)*	
Дедлайни та перескладання	<p>Перездача модульних контролів не дозволяється. Порядок повторного проходження контрольних заходів та ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/.</p> <p>Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.</p>
Правила академічної доброчесності	<p>Перед початком курсу кожному студенту доцільно ознайомитися з «Кодексом честі», розміщеним на сторінці навчальної дисципліни на платформі MOODLE та прийняти його умови.</p> <p>За списування під час проведення модульного контролю здобувач позбавляється подальшого права здавати матеріал і у нього виникає академічна заборгованість.</p> <p>За списування під час виконання окремих завдань, студенту знижується оцінка у відповідності до ступеня порушення академічної доброчесності.</p> <p>Детальна інформація щодо запровадження правил дотримання академічної доброчесності в НУВГП</p>

	розміщена на сторінці відділу якості освіти за посиланням: http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnisti
Вимоги до відвідування	<p>Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин.</p> <p>Студент має право оформити індивідуальний графік навчання згідно відповідного положення http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/</p> <p>При об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=3392</p> <p>На платформі MOODLE завантажені конспект лекцій та презентації, які студенти можуть переглядати в тому числі при об'єктивних причинах пропуску занять.</p>
Неформальна та інформальна освіта	<p>Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного положення http://nuwm.edu.ua/sp/neformalna-osvita. Також студенти можуть самостійно на платформах Britannica, Coursera, edEx та інших опановувати матеріал. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами дисципліни «Міжнародна екологічна безпека» та перевірялись в підсумковому оцінюванні.</p>
ДОДАТКОВО	
Правила отримання зворотної інформації про дисципліну*	<p>Для удосконалення програми курсу студенти можуть пройти онлайн опитування про якість викладання, методи та форми навчання викладачем даного курсу. Результати анкетування студентів будуть враховуватись для покращення якості навчання та викладання за даною та іншими дисциплінами, сприятимуть кращому наповненню змісту дисципліни. Результати опитування студентам надсилають обов'язково. Порядок опитування, зміст анкет та результати анкетування здобувачів минулих років та семестрів завантажені на сторінці «ЯКІСТЬ ОСВІТИ»:</p> <p>http://nuwm.edu.ua/porjadok-opituvannja http://nuwm.edu.ua/sp/anketuvannja http://nuwm.edu.ua/sp/rezultati-opituvannja</p>

Оновлення*	<p>За ініціативою викладача зміст даного курсу оновлюється щорічно, враховуючи зміни в країні та світі, актуальність тем, наукові досягнення та інновації.</p> <p>Здобувачі вищої освіти можуть долучитись до процедури оновлення змісту навчальної дисципліни через процедуру анкетування студентів, яке проводиться щосеместрово.</p>
Навчання осіб з інвалідністю	<p>Документи та довідково-інформаційні матеріали стосовно організації навчального процесу для осіб з інвалідністю доступно за посиланням http://nuwm.edu.ua/sp/dlja-osib-z-invalidnistju У випадку навчання таких категорій здобувачів освітній процес даного курсу враховуватиме, за можливістю, усі особливі потреби здобувача. Викладач та інші здобувачі даної освітньої програми максимально сприятимуть організації навчання для осіб з інвалідністю та особливими освітніми потребами.</p>
Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання	<p>Викладач дисципліни має досвід проведення досліджень в сфері екологічної безпеки, що засвідчує науковий ступінь к.е.н. зі спеціальності 08.00.06 «Економік а природокористування та охорони навколишнього середовища» та ряд монографій і наукових публікацій у фахових виданнях України та закордонних виданнях</p>
Інтернаціоналізація	<p>Електронні бібліотеки: http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/elektronne-biblioteki</p> <p>Як знайти статтю у Scopus: http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/506-v-dopomohu-avtoram</p> <p>База періодичних видань: https://www.scimagoir.com/</p> <p>Електронний каталог: http://nuwm.edu.ua/MySql/</p> <p>Можливості доступу до електронних ресурсів та сервісів: http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/516-mozhlyvostidostupu-do-resursiv-i-servisiv</p>

РЕКОМЕНДОВАНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекцій 16 год	Прак. 14 год	Самостійна робота 60 год
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН1		
Застосовувати екологічний інструментарій регулювання просторового розвитку та природоресурсного менеджменту. Здобувач може визначати		

вплив несприятливих екологічних чинників і їх вагу на розвиток продуктивних сил регіонів та країн.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Лекції, практичні заняття, консультації, підготовка до практичних занять, контролю з модулю, виконання управлінських ситуацій, участь у наукових дослідженнях, самостійне вивчення окремих тем та питань навчальної програми тощо.
Методи та технології навчання	Метод створення ситуації, проблемно-пошуковий метод, аналіз конкретних ситуацій.
Засоби навчання	Мультимедіа-, проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ – РН2

Використовувати еколого-ресурсні переваги розвитку та формувати рекомендації щодо підвищення екологобезпечного рівня соціально-економічного розвитку регіонів та транскордонних територій. Проводити екологічну діагностику розвитку та розв'язувати широке коло проблем сталого розвитку. Презентувати результати дослідження на базі яких розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін глобальної системи.

Види навчальної роботи студента (що студенти повинні виконати)	Лекції, практичні заняття, консультації, підготовка до практичних занять, контролю з модулю, виконання управлінських ситуацій, самостійне вивчення окремих тем та питань навчальної програми тощо.
Методи та технології навчання	Демонстрація, аналіз конкретних ситуацій, пошукова дослідницька робота.
Засоби навчання	Мультимедіа, проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи.

Усього за поточну (практичну) складову оцінювання, балів	60
Усього за модульний (теоретичний) контроль знань, модуль 1, модуль 2, бали	40
Усього за дисципліну	100

ЛЕКЦІЙНІ/ПРАКТИЧНІ/СЕМІНАРСЬКІ/ЗАНЯТТЯ/ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ

Тема 1. Міжнародні виміри екологічної безпеки		
Результати навчання РН 1, РН 2	Кількість годин: лекції -2год., практ. – 1 год.	Література: 2, 7,10,19,23

Опис теми	Міжнародні організації у сфері охорони навколишнього середовища. Теоретичні основи екологічної і техногенної безпеки. Основні критерії екологічної та техногенної безпеки. Мета і завдання екологобезпечного розвитку. Взаємозв'язок екологічної безпеки з економічною, ресурсною, енергетичною та іншими видами безпекового розвитку країни і її регіонів.	
Тема 2. Участь України у міжнародних природоохоронних заходах та реалізації екологічних програм та проектів		
Результати навчання РН 1, РН 2	Кількість годин: лекції -2год., практ. – 1 год.	Література:3,15,16,18,22
Опис теми	Аналіз міжнародного співробітництва України у галузі охорони навколишнього середовища. Екологічна і техногенна безпека як складова національної безпеки України. Організація системи управління екологічною безпекою в Україні. Державна політика у сфері забезпечення екологічної та техногенної безпеки Інтереси у сфері екологічної безпеки України. Державна система екологічної безпеки.	
Тема 3. Стандартизація і нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища		
Результати навчання РН 1, РН 2	Кількість годин: лекції -2год., практ. – 2 год.	Література: 5,6,15,17,25
Опис теми	Міжнародні екологічні стандарти. Стандарти серії ISO 14000 «Системи екологічного менеджменту та аудиту» Стандарти ЄС в галузі управління промисловим виробництвом і місце в них підсистеми управління впливом підприємств на навколишнє середовище Національна інтеграція екологічної політики і законодавства	
Тема 4. Екологічні ризики та їх оцінка		
Результати навчання РН 1, РН 2	Кількість годин: лекції -4 год., практ. – 2 год.	Література: 3,7,10,14,22
Опис теми	Класифікація факторів за джерелами небезпеки. Керовані і некеровані екологічні фактори. Класифікація екологічних ризиків. Потенційний екологічний ризик. Метод гранично допустимих величин (ГДВ). Метод оцінки факторів ризику. Картографування рівнів ризику. Експертні методи оцінки ризиків. Основні методи кількісної оцінки рівнів ризику надзвичайних ситуацій, аварій та катастроф на екологічно напружених і потенційно небезпечних підприємствах і об'єктах.	

Тема 5. Економічний механізм міжнародної екологічної безпеки		
Результати навчання РН 1, РН 2	Кількість годин: лекції -2год., практ. – 2 год.	Література: 1, 4, 12,18
Опис теми	Передовий досвід впровадження екологічного менеджменту в розвинутих країнах. Економічний механізм раціонального використання ресурсів. Економічна оцінка природних ресурсів як основа регулювання їх ефективного використання. Методи і види оцінок. Особливості економічного механізму природокористування і охорони довкілля у різних сферах діяльності з врахуванням особливостей законодавства кожної країни.	
Тема 6. Практика екологічного аудиту та екомоніторингу в країнах світу		
Результати навчання РН 1, РН 2	Кількість годин: лекції -2год., практ. – 2 год.	Література: 10,14,22,26
Опис теми	Форми екологічного аудиту та порядок його проведення. Організація еколого-аудиторської діяльності. Зміст і призначення екологічних паспортів. Основна мета і завдання системи екомоніторингу. Види екологічного моніторингу. Організаційна структура екологічного моніторингу в різних країнах за об'єктами спостереження. Екологічні нормативи та стандарти якості навколишнього середовища. Система екологічної інформації та статистика охорони довкілля.	
Тема 7. Екологічна, техногенна, радіаційна та ядерна безпека		
Результати навчання РН 1, РН 2	Кількість годин: лекції -2год., практ. – 2 год.	Література: 7,10,12,15
Опис теми	Види екологічної безпеки та їх врахування в стратегіях розвитку національних економік. Поняття про регіони підвищеної екологічної напруги. Технологічні аспекти взаємодії суспільства та природи. Екологічні наслідки урбанізації. Критерії встановлення меж зон радіоактивного забруднення. Взаємозалежність та взаємозв'язок екологічної та енергетичної безпеки. Захист критичної інфраструктури.	
Тема 8. Загальні принципи реалізації концепції сталого розвитку в контексті екологічної безпеки		
Результати навчання РН 1, РН 2	Кількість годин: лекції	Література: 16,18,19,20,22,24

	-2год., практ. – 2 год.	
Опис теми	Стратегія сталого розвитку. Конференція ООН з охорони навколишнього природного середовища й розвитку (Ріо –де –Жанейро). „Порядок денний на ХХІ століття”. Цілі Сталого Розвитку, адаптовані для України (2020–2030 роки). Методичні підходи до визначення індексу та ступені гармонізації сталого розвитку	

Список рекомендованої літератури

1. Батова Н. (2018). Международная оценка экологической составляющей устойчивого развития. [Електронний ресурс]. URL : <https://journals.bsu.by/index.php/ecology/article/view/769>
2. Галушкіна Т.П., Жемба А.Й., Серницька К.В. Екологічна політика України в контексті глобальних кліматичних викликів. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: зб. наук. праць. – Рівне, 2018. – № 4 (84). – С. 248-259.
3. Глобалізація і безпека розвитку [Текст] / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
4. Дорогунцов С.І. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку / Дорогунцов С.І., Ральчук О.М. – Наукове видання. – К., 2001. – 174 с.
5. ДСТУ ISO 14001-2015 Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. – К.: Держстандарт, 2015. – 49 с. <http://www.assistem.kiev.ua/doc/iso-14001-2015-rus.pdf>
Національний стандарт відповідає ISO 9001:2015 Quality management systems — Requirements (Системи управління якістю. Вимоги) – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 32 с.
6. Національний стандарт відповідає ISO 9000:2015 Quality management systems — Fundamentals and vocabulary (Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів) – К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 51 с. <http://www.assistem.kiev.ua/doc/9000-2015.pdf>
7. Екологічна безпека : Термінологічний словник / Уклад. В.А. Андронов, А.М. Грек, І.М. Ковальчук, С.В. Мінка, В.О. Росоха. — Х. : АПБУ, 2001. — Екологічні проблеми в стратегії сталого розвитку // <http://www.conference.Mdpu.org.ua>.
8. Жемба А.Й. Проблеми становлення енергетичної моделі глобального економічного розвитку/ Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: зб. наук. праць. Рівне, 2016. № 1 (73). С. 45-55.
9. Zhemba A. Perspectives of using alternative energy sources in Ukraine in the context of increasing energy efficiency in Europe /L.Shergina, A.Zhemba , N.Revutska, Y.Burma// Periodyk naukowy Akademii Polonijnej, 2018, nr

2,s.142-2018 - Czestochowa, Akademia Polonijna w Czestochowie, 2018. - C.44-51.

10.Zhemba A. Mechanisms of environmental taxation in transition globalizing economies. / L.Shergina, A.Zhemba *Periodyk naukowy Akademii Polonijnej*, Czestochowa, Akademia Polonijna w Czestochowie, 2017, 20 (2017) nr 1, s.143.,С 98-105

11.Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року// Відомості Верховної Ради України.- 1991 р.- № 41.- с. 546.

12.Кожушко Л. Ф. Екологічний менеджмент: підручник / Кожушко Л.Ф., Скрипчук П.М. – К.: ВЦ «Академія», 2007 – 432 с.

13.Конвенція про оцінку впливу на навколишнє природне середовище в транскордонному контексті від 25 лютого 1991 р. - Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. - 2-е вид., доп. - Львів.: Норма, 2002. - 416 с.

14.Правдюк, Н.Л. Екологічний аудит як інструмент управління природокористуванням [Текст] / Н.Л. Правдюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. - 2007. - №4. - С. 299-304.

15.Про екологічну експертизу: Закон України від 9 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 8. - Ст. 54.

Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 50. - Ст. 678.

16.Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. (із наступними змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 41. – Ст. 546.

17.Звіт про стратегічну екологічну оцінку . Об’єкт: проект національного плану управління відходами до 2030 року . Департамент екологічної безпеки та дозвільно-ліцензійної діяльності, Міністерства екології та природних ресурсів України . Київ-2018

18. Імплементация екологічних зобов’язань в умовах дерегуляції

в європейському союзі: досвід кращих практик для України. Аналітичний документ Вересень 2017 року [Електронний ресурс]. URL

:<http://www.rac.org.ua/uploads/content/374/files/webenvironmentalimplementation2018ua.pdf> .

19.Киотский протокол крамочной конвенции организации объединенных наций об изменении климата Организация Объединенных Наций 1998г [Електронний ресурс].URL:<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/kprus.pdf> .

20. ООН: Содействие устойчивому развитию [Електронний ресурс]. URL :le-development/index.html .

21. Повідомлення Європейської Комісії. «Європа 2020». Стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання // Міністерство юстиції України: офіц. сайт. [Електронний ресурс]. URL : <http://www.minjust.gov.ua/file/31493>

22. Політика та право ЄС з питань, що стосуються довкілля: посібник. Проект ЄС «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні секторальної бюджетної підтримки». URL: <http://www.greenmind.com.ua/images/meropriyatiya/EC-LEG-Textbook-UA.pdf>
23. Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) [Електронний ресурс]. URL : <http://www.unep.org/>.
24. Програма ООН з розвитку (ПРООН) UNDP, Sustainability and Equity: A Better Future for All, 2021 [Електронний ресурс]. URL : <http://www.undp.org/>.
25. Серія стандартів ISO 14000 - Экологический менеджмент [Електронний ресурс]. URL : <https://www.iso.org/ru/iso-14001-environmental-management.html>
- Environmental Policy Performance Index [Електронний ресурс]. URL : [/Environment/Environmental_Policy](#) .
26. OECD Environmental. [Електронний ресурс]. URL : https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=GERD_SOF#

*Лектор, доцент кафедри
економіки підприємства
і міжнародного бізнесу, к.е.н.*

Жемба А.Й.